

Gezondheid, Milieu en Veiligheid Brabant

College van burgemeesters en wethouders van de
gemeente Gemert-Bakel
t.a.v de afdeling VT
Postbus 10.000
5420 DA GEMERT

Kenmerk:	UIT-16036630	Datum:	29 juli 2016
Behandeld door:	M.M. Scholtes/ R. Nijdam	E-mail:	m.scholtes@ggdgmvm.nl
Onderwerp:	reactie n.a.v. NRD Bestemmingsplan buitengebied Gemert-Bakel		

Geacht College,

Op 18 juli 2016 ontving de GGD een uitnodiging om te reageren op de Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD). Deze notitie is opgesteld als eerste stap in de te doorlopen m.e.r.- procedure in verband met herziening van het bestemmingsplan buitengebied Gemert- Bakel. Team Gezondheid, Milieu en Veiligheid GGD'en Brabant (kortweg GMV) maakt graag gebruik van de mogelijkheid de gemeente te adviseren over het uit te voeren milieuonderzoek.

Een belangrijke aanleiding voor de herziening van het huidige bestemmingsplan buitengebied 2010 is de inwerkingtreding van de provinciale Verordening Ruimte 2014 (VR2014) en de daaruit voortvloeiende verplichting voor de gemeente om de Verordening te vertalen in het bestemmingsplan buitengebied. Er is geen doelstelling om een volledig nieuwe koers te bepalen voor het buitengebied.

Gezondheid

Omwonenden van intensieve veehouderijen hebben een verhoogde blootstelling aan onder meer geur, fijn stof, endotoxinen en biologische agentia. Van geur is bekend dat dit kan leiden tot (ernstige) hinder en daarnaast gezondheidsklachten, waaronder misselijkheid en hoofdpijn. Van fijn stof, endotoxinen en biologische agentia is ook bekend dat deze tot gezondheidseffecten kunnen leiden. Uit het recent uitgebrachte onderzoek Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO)¹ blijkt onder meer dat het wonen in de buurt van veehouderijen een nadelig effect heeft op de longfunctie. De vermindering van de longfunctie wordt gevonden bij mensen die veel veehouderijen in hun directe omgeving hebben, vooral bij de groep met 15 of meer bedrijven binnen een straal van 1 kilometer afstand. Het is het meest waarschijnlijk dat deze vermindering van de longfunctie veroorzaakt wordt door de blootstelling aan stoffen afkomstig van veehouderijen. Daarnaast blijkt dat de longfunctie lager is wanneer de concentratie ammoniak in de lucht hoog is. Ammoniak is een stof die afkomstig is uit de veehouderij.

¹ Veehouderij en gezondheid omwonenden, RIVM, Maassen K. et al, 2016

Waarschijnlijk is het niet het ammoniak zelf dat dit effect veroorzaakt, maar fijnstofdeeltjes die gevormd worden doordat ammoniak met andere stoffen in de lucht reageert.

Het effect van dit secundair gevormde fijnstof kan zich mogelijk voordoen over een groter gebied dan de directe omgeving van de veehouderij. Bij specifiek pluimveebedrijven is het risico op het krijgen van een longontsteking 10 % hoger bij omwonenden in een straal van 1 kilometer afstand tot het bedrijf. Verder is er een relatie gevonden tussen endotoxine-concentraties en de afstand tot veehouderijen. Dit geldt niet voor fijnstof en afstand tot bedrijven, waarvoor naast veehouderij ook andere bronnen zijn aan te wijzen (industrie, verkeer).

NRD

In de Notitie reikwijdte en detailniveau zijn de te onderzoeken referentiesituaties en twee ontwikkelscenario's benoemd. Daarnaast is aangegeven op welke wijze de gemeente het milieuonderzoek wil uitvoeren. Vanuit gezondheid zijn naar oordeel van GMV de aspecten geur, fijn stof/endotoxinen en zoönosen belangrijke aandachtspunten. Daarnaast spelen ook transport (o.a. geluid en fijn stof) en landschappelijke inpassing een rol voor de beleving van omwonenden. GMV waardeert het dat in de NRD het aspect "invloed op gezondheid" een plek krijgt. Omdat dit punt niet verder is uitgewerkt – evenals verschillende milieufactoren, heeft GMV aanvullende opmerkingen op de NRD notitie zoals die is opgesteld.

Geur

- Geur wordt in de NRD als aandachtspunt benoemd. Hierbij wordt als criterium "Leefklimaat binnen de bebouwde kom" en "leefklimaat buiten de bebouwde kom" benoemd. De methodiek wordt hierbij niet benoemd. Een veel gebruikte methode is het verspreidingsmodel V-stacks. Daarnaast zou de gemeente gebruik kunnen maken van belevingscijfers die verkregen zijn/ worden op basis van een belevingsonderzoek en de GGD-monitor.
- In de NRD worden de toetsingswaarden niet specifiek benoemd. In de vastgestelde uitgangspunten voor beleid wordt voor geur aangehaakt bij de eisen uit de VR2014 en het gemeentelijk geurbeleid.

De GGD/ GMV hanteert als uitgangspunt dat het recht op het verspreiden van geur samen dient te gaan met de verantwoordelijkheid om te werken volgens het ALARA-principe: 'as low as reasonably achievable'. Hoeveel geurhinder er optreedt, is afhankelijk van de geurbelasting én van de 'ontvanger'. Tot nu toe wordt bij de beoordeling van de geurbelasting gebruik gemaakt van bijlage 6-7 uit de Handreiking Wet Geurhinder Veehouderijen (Wgv). Recent is door Geelen *et al.* een aanvullend onderzoek² uitgevoerd. Dit onderzoek bevestigt de signalen dat er bij gegeven cumulatieve geurbelasting aanzienlijk méér geurhinder wordt ervaren dan op basis van de Handreiking Wgv te verwachten zou zijn in een concentratiegebied. De GGD/GMV hanteert het standpunt dat het onderzoek van Geelen *et al.* op dit moment het best beschikbare beeld van de relatie tussen achtergrondbelasting geur van veehouderij en mate van (ernstige) geurhinder geeft, omdat dit onderzoek het meest recent is uitgevoerd en er een grotere populatie gebruikt is.

² Geurhinder van veehouderij nader onderzocht: meer hinder dan Handreiking Wgv doet vermoeden?, Geelen L. *et al.*, 2015

Dit resulteert in de volgende gezondheidkundige advieswaarden:

- maximaal 5 OU/m³ (12% geurgehinderden) ten gevolge van alle diertype voor de bebouwde kom; voor zowel voor- als achtergrondgeurbelasting
- maximaal 10 OU/m³ (20% geurgehinderden) ten gevolge van alle diertype voor het buitengebied; voor zowel voor- als achtergrondgeurbelasting.

GMV adviseert bij de beoordeling van het aspect geur aan bovenstaande advieswaarden te toetsen en bij de beoordeling van het aspect geur rekening te houden met pieken en emissies met een tijdsprofiel in de vorm van een zaagtand (vooral bij vleeskuikens), bijvoorbeeld door een aangepaste geuremissiefactor te hanteren. Daarnaast is GMV van mening dat het hanteren van de 50% regeling niet past in het streven naar borging van een goed, gezond woon- en leefklimaat.

De genoemde gezondheidkundige advieswaarden wijken af van de in de VR2014 en het gemeentelijke beleid genoemde toetsingswaarden.

Luchtkwaliteit

- In de NRD wordt aangegeven dat voor de verschillende scenario's gekeken wordt naar de PM10 (verkeer en bedrijfsvoering)
- In de NRD worden de toetsingswaarden niet specifiek benoemd. Door de GGD wordt voor fijn stof een toetsingswaarde van 31,2 µg/m³ gehanteerd.

De GGD/ GMV concludeert evenals de Gezondheidsraad dat de wettelijke norm voor PM10 niet een goede parameter om de blootstelling van veehouderijbedrijven te toetsen. Bovendien treedt ook onder de PM10-norm gezondheidseffecten op. Daarom hanteert de GGD/ GMV in dezen het voorzorgbeginsel en acht elke significante toename van de bijdrage van het bedrijf aan PM10 concentratie (> 1,2 µg/m³) ten opzichte van de huidige situatie niet acceptabel.

Zoönose/ micro-organismen

- In de NRD wordt geen aandacht besteed aan het aspect zoönose/ micro-organismen
- Per diersoort kunnen verschillende ziekten voorkomen die zich via de lucht verspreiden naar mensen, via direct contact tussen dier en mens of via voedsel. Voor omwonenden zijn vooral de via de lucht overdraagbare aandoeningen van belang. De belangrijkste zijn Q-koorts en influenza (vogelgriep, varkensgriep).

Het VGO onderzoek wijst erop dat endotoxineniveaus op korte afstand van pluimveestallen regelmatig boven de door de Gezondheidsraad voorgestelde waarde van 30 EU/m³ voorkomen. Daarnaast werden rondom bedrijven ook verhoogde niveaus gevonden voor de verschillende indicator micro-organismen en resistentiegenen. De concentraties namen in alle gevallen af met de afstand van het veehouderijbedrijf. Geadviseerd wordt deze bevindingen mee te wegen in de herziening van het bestemmingsplan.

Op basis van bovenstaande volgen onderstaande adviezen.

Advies

De GGD/ GMV adviseert:

- Zet in op het vergroten van de afstand tussen woonhuizen en veehouderijen en op een gebiedsgerichte aanpak
 - o Breng hotspots in beeld: waar komen burgerwoningen voor die in een straal van 1 kilometer meer dan 15 veehouderijen hebben staan.
 - o Bepaal – in overleg met aangrenzende gemeenten – welke gebieden in aanmerking komen voor verdere uitbreiding van het aantal veehouderijen en in welke gebieden verdere uitbreiding niet meer is toegestaan. In gebieden waar aan het criterium van 15 of meer veehouderijen in een straal van 1 kilometer van een burgerwoning wordt voldaan, dient naar mening van de GGD een halt te worden toegeroepen aan de toename van het aantal bedrijven én zullen oplossingen gezocht moeten worden naar het terugdringen van de emissies fijnstof, endotoxinen en ammoniak door de aanwezige bedrijven.
 - o De afstand tussen veehouderijen en woningen moet naar mening van de GGD minimaal 250 meter zijn. Tot 1000 meter adviseert de GGD om een gezondheidsadvies mee te nemen in haar considerans bij een verzoek tot vergunningverlening tot een uitbreiding.
- verminder de uitstoot:
 - o Zoals hierboven al gesteld wordt geadviseerd de emissies van fijnstof, endotoxinen en ammoniak terug te dringen. Hanteer als uitgangspunt dat het recht op het verspreiden van emissies (fijn stof, geur, ammoniak, endotoxinen) samen dient te gaan met de verantwoordelijkheid om te werken volgens het ALARA-principe: 'as low as reasonably achievable'. Maak inzichtelijk hoe het ALARA-principe nagestreefd wordt in de voorgenomen ontwikkelingen. Dit geldt niet alleen voor nieuwe situaties maar ook voor bestaande bedrijven. Best Beschikbare Technieken (BBT) moeten de norm zijn. Door juist al bij het ontwerpproces en vergunningstraject te redeneren vanuit ALARA en rekening te houden met principes van milieuverspreiding kan winst bereikt worden.

Bij zowel proefstalsystemen/ emissie beperkende maatregelen: maak afspraken over controle op de werkelijke geuremissie en geurbelasting op de omgeving. In bovenstaande paragrafen is aangegeven welk gezondheidkundige advieswaarde de GGD adviseert. Verplichte rapportage van de werkelijke emissies zou in ieder geval aan het licht kunnen brengen of de eisen die zijn vastgelegd in de vergunning ook gehaald wordt. Een ander belangrijk aandachtspunt is het geluid geproduceerd door de luchtwassers. Stel normen op ten aanzien van de geluidsbelasting op de gevels van nabijgelegen gevoelige bestemmingen.
 - o GMV en Gezondheidsraad vinden een norm voor endotoxinen vanuit gezondheid een betere parameter dan PM10 omdat endotoxinen een betere voorspellende waarde hebben om gezondheidseffecten te duiden. Op dit moment is het voor endotoxinen nog niet mogelijk om te toetsen aan de voorgestelde norm door de Gezondheidsraad onder andere omdat de modellering/ meetmethoden nog niet beschikbaar is. Uit recent onderzoek blijkt wel dat overschrijding van de grenswaarde gesteld door de Gezondheidsraad mogelijk optreedt binnen een afstand van 500 meter van een pluimveebedrijf. Ontwikkelingen op dit gebied dienen gevolgd te worden en zodra mogelijk te implementeren in het eigen gemeentelijk beleid. De provincie heeft hier recent ook een brief over gestuurd naar de Staatssecretaris.
- (vrijkomende) agrarische bestemmingen en landschappelijke inpassing

- Bekend is dat landschappelijke inpassing een directe relatie met gezondheid heeft. De aanwezigheid van groen is positief geassocieerd met de ervaren gezondheid van bewoners en vermindert bijvoorbeeld de ervaren geluidshinder ofschoon het feitelijke geluidsniveau niet wordt verlaagd. Criteria voor een landschappelijk inpassing kunnen door de gemeente vast gelegd worden in een Landschappelijk Ontwikkelings Plan (LOP). Ervaring leert dat actieve inzet op het thema landschappelijke inpassing leidt tot samenwerking en positieve contacten tussen inwoners en de gemeente.
- In het buitengebied zullen de komende jaren agrarische bestemmingen vrijkomen, waarvoor een verzoek tot herbestemmen wordt ingediend. De GGD adviseert bij een dergelijk verzoek ook het aspect gezondheid mee te wegen. Enerzijds kan dit door op kwantitatieve wijze te kijken naar bijvoorbeeld de fijn stof en geur concentraties in relatie tot de nieuwe bestemming (gezondheid beschermende kant), anderzijds kan ook de gezondheid bevorderende kant worden meegewogen. Door het buitengebied zo in te richten dat gezond gedrag wordt gestimuleerd (denk aan wandelen, fietsen, toegankelijkheid van groen, bankjes, voorzieningenniveau), kan de kwaliteit van het buitengebied worden verbeterd.

Tot slot adviseert GMV bij de beoordeling van individuele vergunningen gebruik te maken van de 'Handreiking veehouderij en volksgezondheid' om de effecten voor gezondheid in beeld te brengen. Deze Handreiking is een dynamisch document. De meest recente versie hiervan is op te vragen bij de GGD.

Naar aanleiding van de resultaten in het VGO zijn wij nog voornemens om een beleidsadvies te maken voor alle gemeenten. Daarin komt nog uitgebreider de aandacht voor endotoxinen en belang van emissiebeperking terug voor fijnstof, endotoxinen en ammoniak. Inschatting is dat deze inspraakreactie niet in tegenspraak is met dit nog op te stellen beleidsadvies.

Als u nog vragen heeft over de bevindingen of adviezen, kunt u contact opnemen met GMV via het algemene telefoonnummer 0900 3 68 68 68.

Met vriendelijke groet,

Drs. W.J.A Lamers
Sectormanager Algemene Gezondheidszorg